

(Concept) Programma van eisen Routeringsvoorziening

Gemeentelijk perspectief

06-07-2018, geactualiseerd mei 2019

Introductie

In de consultatie rondom de wet GDI is gevraagd om 1 contract en 1 koppelvak voor het verplicht aansluiten op de beschikbare en nog te ontwikkelen authenticatie en autorisatievoorzieningen: de routeringsvoorziening.

In dit (concept) programma van eisen is vanuit gemeentelijk perspectief gedefinieerd wat de wensen en eisen zijn ten aanzien van het concept routeringsvoorziening. Met andere woorden, wanneer is er voor gemeenten meerwaarde van 1 koppelvak en 1 contract voor authenticatie en autorisatievoorzieningen en waar moeten we allemaal rekening mee houden in gebruik en aansluiting bij gemeenten?

De inhoud daarvan is samengesteld vanuit gesprekken met de gemeente Den Haag, de gemeente Montferland en een bijeenkomst hieropvolgend waarbij naast deze gemeenten ook de gemeente Westland, de gemeente Breda en leveranciers Pinkroccade en SIM Solutions aanwezig waren. Verder is geput uit de eerdere bijdrage van VNG en VNGrealisatie aan het PSA eID. Het concept wordt nu aan een bredere doelgroep voorgelegd, waaronder vertegenwoordigers uit het kennisnetwerk eID, intern VNG en VNG realisatie en eventueel daaraan verbonden adviesgroepen van gemeenten.

Update mei 2019: dit Pve is geactualiseerd naar aanleiding van de pilot met de Routeringsvoorziening bij de gemeenten Montferland, Bergen op Zoom en Neder Betuwe. Dit heeft 2 nieuwe eisen opgeleverd, gemarkeerd met **lichtblauw**. Daarnaast is er een minimale variant afgeleid, in dit PvA gemarkeerd met **groen**.

Programma van eisen

Het gebruik van de routeringsvoorziening heeft voor gemeenten (alleen) meerwaarde als de volgende eisen en wensen ingevuld kunnen worden. Er is ervoor gekozen de eisen en wensen in te delen naar onderwerpen. Het betreft een indeling voor leesbaarheid en volgt uit een analyse van de verschillende genoemde aspecten door gemeenten. Onder het onderwerp 'functioneel' worden de eisen en wensen geschaard die betrekking hebben op de werking van de voorziening voor de gemeente, welke functies moet het voor de gemeente ondersteunen. Onder het kopje 'koppelvak' volgen de eisen en wensen die betrekking hebben op de werking van de technische aansluiting en welke gegevens via dit koppelvak worden uitgewisseld met de gemeente. Onder 'dienstverlening aan gebruiker' volgt logischerwijs de opsomming van verwachtingen van de voorziening in de communicatie met de burger en het bedrijf, het uiterlijk dat hierbij wordt gehanteerd en de interactie. Uiteindelijk volgen onder 'aansluiting/ organisatorisch' de verwachtingen van gemeenten van de dienstverlening bij het aansluiten op de routeringsvoorziening, evenals de verwachte impact op de organisatie, waaronder processen.

Bij elke eis is aangegeven of dit wordt gezien als een must have of een nice to have.

MH = Must Have; NH = Nice to have

Functioneel:

Alle gegevensuitwisseling in relatie tot eID [voor zowel BSN-domein als het domein van rechtspersonen/niet-natuurlijke personen] tussen de gemeente en de routeringsdienst mogelijk maken met de routeringsvoorziening. De gemeente is daarmee in een keer op alle functionaliteit aangesloten (DigiD, privaat middel, eHerkenning, eIDAS, Machtigen en Attributen). Hieronder nog eens per aspect uitgewerkt.

- MH: Daarmee dus naast natuurlijke personen, ook de niet-natuurlijke personen via de routeringsvoorziening authenticeren en als gemachtigde kunnen laten optreden. Veel gemeentelijke diensten zijn af te nemen door zowel burger als bedrijf. Ontzorgen betekent dat de volledige breedte van het authenticatielandschap wordt ondersteund, waarbij de attributen kunnen worden meegeleverd via een daartoe geschikt koppelvlak
- NH: Geen opdeling in burger- en ondernemersdomein hanteren. Hanteer de mogelijkheid dat een beroepsbeoefenaar onder het burgerdomein kan vallen en kan inloggen met DigiD/privaat door BZK toegestaan alternatief. Ditzelfde geldt voor machtigen.
- MH: De routeringsvoorziening moet ervoor zorgen dat gemeenten kunnen voldoen aan de verplichtingen voor eIDAS. De routeringsvoorziening moet de volledige attributenset die vanuit de EU is vastgesteld kunnen ondersteunen. De daadwerkelijke levering van de vrijwillige attributen zal afhankelijk zijn van hetgeen de lidstaten aanleveren. Alleen het BSN aanleveren is voor gemeenten niet voldoende. Er zullen ook veel gebruikers zijn zonder BSN die toch een dienst moeten kunnen afnemen. Gemeenten zouden in ieder geval geen vragen via een andere weg moeten stellen aan de gebruiker om gegevens die ook middels de eIDAS attributen verstrekt hadden kunnen worden. Deze moeten via de routeringsvoorziening mee kunnen komen.
- NH: De routeringsvoorziening moet een terugmeldfunctie aan het RNI bevatten. Deze ondersteunt de terugmelding voor het moment dat de eIDAS attributen niet overeenkomen met de gegevens uit de RNI. Kan volledig geautomatiseerd verlopen.
- MH: Machtigenstelsel in de volle breedte kunnen ondersteunen via de routeringsvoorziening bij beschikbaar komen van de voorziening. Er moet geen aparte aansluiting nodig zijn voor machtigen. Gemeenten gebruiken de voorziening voor DigiD Machtigen nog niet (alleen voor machtigen op de berichtenbox) en zouden niet eerst apart op DigiD Machtigen aan moeten sluiten voor een korte periode. Tevens is niet gewenst dat machtigen met niet-natuurlijke personen een aparte aansluiting betekent.
- NH: Maak attributendiensten mogelijk en onderzoek de verdere invulling van de behoefte hieraan. Ontsluit attributenregisters ook via de routeringsdienst voor gemeenten.
- MH/ NH: Groepsaansluitingen en clouddiensten/ SAAS oplossingen ondersteunen via de routeringsdienst waarbij de lasten voor de (eind-) dienstverlener zo laag mogelijk zijn en de auditinspanningen tot een minimum beperkt. Onderzoeken van de mogelijkheden conform de nieuwe voorwaarden vanuit DigiD hieraan (nog niet vastgesteld). Onderzoeken of hiermee ook de auditlast ingeperkt kan worden evenals het aantal benodigde servercertificaten.

- MH: Ondersteuning van gemeentelijke samenwerkingsverbanden. De voorziening zal rekening moeten houden met samenwerkingsverbanden met gemandateerde evenals met gedelegeerde bevoegdheden.
- MH: Ondersteuning voor mobiel en apps.
- MH: Ontsluiten van middelen op niveau substantieel en niveau hoog met brede dekking op de korte termijn.
- NH: Single Sign On mogelijk maken binnen de (wettelijke) kaders, bijvoorbeeld binnen 1 gemeentelijke organisatie.
- NH: De routeringsvoorziening kan zowel een persistent pseudoniem (PP) doorleveren aan de gemeente die zelf de ontsluiting naar het BSN regelt, als ook de mogelijkheid bieden om het PP te ontsluiten en het BSN aan de gemeente te leveren.

Koppelvlak:

- Voorkeur voor het direct beschikbaar stellen van en aansluiten op een nieuw te definiëren koppelvlak dat de volledig gewenste functionaliteit ondersteunt. Het huidige DigiD SAML koppelvlak 1 op 1 hergebruiken, om de implementatielast te beperken, betekent dat de routeringsvoorziening feitelijk niet veel meer zal/ kan ontsluiten dan DigiD, dus ontzorging vindt daarmee niet plaats (geen EIDAS attributen, geen machtigingen en geen eHerkenning). Voorkom verder dat gemeenten voor een korte periode van het huidige koppelvlak over moeten op een 'tussentijds' koppelvlak (bijvoorbeeld van CGI naar huidig DigiD SAML).
- MH: Het nieuw te definiëren koppelvlak ondersteunt de onder het kopje functioneel beschreven must haves
- MH: Het nieuwe koppelvlak moet een verbetering opleveren in gebruik op mobiel en met apps.
- Onderzoeken in welke mate standaard pakketten/ standaard software het nieuwe koppelvlak en bijbehorende standaard ondersteunen. Mocht dit onvoldoende aanwezig zijn, dan is de voorkeur uit te gaan van bestaande standaarden die wel ondersteund worden.
- MH: beschrijf de verschillende use-cases voor authenticatie en in welke mate het nieuwe koppelvlak deze ondersteunt. De verwachting is dat niet iedere use-case is op te lossen met dezelfde techniek.
- MH: Laat Forum Standaardisatie zo snel mogelijk een uitspraak doen inzake het nieuwe koppelvlak of minimaal de hiervoor toegepaste standaard als open standaard binnen de overheid. Standaardisatie is vereist voorafgaand aan implementatie om de verschillen in implementatie te minimaliseren.
- NH: De wens is voor de aansluiting op de routeringsvoorziening dezelfde (server)certificaten te kunnen blijven gebruiken als voor de huidige aansluitingen op DigiD.
- MH: Hanteer een duidelijke foutafhandeling en toelichting hierover naar gemeenten.

Dienstverlening aan gebruiker:

- MH: Er moeten geen extra lasten bij de burger/ bedrijf worden neergelegd met de implementatie van de routeringsvoorziening. Eigenlijk moeten deze er zo min mogelijk van merken. Dat betekent dat huidige inlogprocessen kunnen blijven bestaan, tenzij een verbetering kan worden bewerkstelligd voor een langer bekende usabilitywens.
- NH: onderzoek de wensen voor en de mogelijkheden met betrekking tot 'branding' van de voorziening. Zie je als burger straks overal hetzelfde scherm in rijksoverheidsstijl of in de eigen stijl van gemeenten, of kunnen beide voorkomen? En waar ligt de voorkeur van dienstaanbieders en van burgers of bedrijven? Enige mate van consistentie overheidsbreed hierin lijkt vanuit gebruikersperspectief gewenst. Voor de burger of het bedrijf kan een keuze hierin betekenen dat er wel iets veranderd ten opzichte van de huidige situatie. Dit weegt daarom mee in de te maken keuze.
- MH: Bovenstaande geldt ook voor waar de 'knoppen' voor de burger komen te staan: kiest de burger bij de routeringsvoorziening voor een middel of machtiging of is dat bij de gemeente? Dat laatste kan overigens alleen met behulp van een nieuw koppelvak (zie eerder gedefinieerde eis). Er lijkt behoefte bij gemeenten om burgers en bedrijven de mogelijkheid te geven direct in de website van de gemeente te kunnen laten kiezen. Onderzoek waar de voorkeur ligt van dienstaanbieders en van burgers of bedrijven. Enige mate van consistentie overheidsbreed hierin lijkt vanuit gebruikersperspectief gewenst. De gemeente moet hoe dan ook herkenbaar in de terugkoppeling van de routeringsvoorziening weten in welke rol de gebruiker de dienst afneemt (burger, medewerker namens bedrijf, gemachtigde)
- NH: Voer usabilitytoetsen uit in samenwerking met het kenniscentrum dienstverlening bij de VNG voor de noodzakelijke input bij het ontwikkelen van de architectuur, bij de vorige twee punten genoemd onderzoek en de schermen rond de routeringsvoorziening.
- MH (Nieuw gebleken uit pilot): Gemeenten moeten de mogelijkheid krijgen om per product/dienst en/of formulier via de koppeling naar de routeringsvoorziening aan te kunnen geven welke middelen in het keuzemenu aan de gebruiker getoond worden. Er zijn bijvoorbeeld formulieren specifiek bedoeld voor EU inwoners (omdat dit veelgebruikte producten zijn, dan wel geschikt gemaakt zijn voor buitenlandse adres- en of betaalgegevens) die wel middels eIDAS aangeboden moeten worden, terwijl dit voor andere producten niet geldt (bijvoorbeeld een binnengemeentelijke verhuizing). Dit kan tevens van toepassing zijn op digitaal machtigen (omdat het product niet door een gemachtigde kan worden aangevraagd) en eHerkenning en/of DigiD (omdat een product specifiek voor ondernemers is bijvoorbeeld). Eea kan ook te maken hebben met een migratiestrategie of uitrolplanning. Een gebruiker moet dan niet de keuze voorgelegd krijgen om toch een middel te gebruiken die niet van toepassing is voor die digitale dienst bij de gemeente.

Aansluiten/ Organisatorisch:

- MH: Belangrijkste zorgpunt bij gemeenten zijn de verschillende DigiD aansluitingen per gemeente en audits per aansluiting. Dat wordt niet opgelost door de routeringsvoorziening. Wel wordt gevraagd te onderzoeken welke bijdrage de opzet van de routeringsvoorziening kan leveren in de vermindering van deze last (zie ook onder kopje 'functioneel').
- MH: Overgang naar de routeringsvoorziening moet mogelijk zijn, terwijl de 'winkel blijft draaien'. Onbeschikbaarheid van de digitale dienstverlening als gevolg van de overgang moet bij een gemeente tot een minimum beperkt kunnen worden.

- MH: Voorziening moet robuust zijn. DigiStorm eisen gelden ook voor EIDAS, privaat middel, machten en de routeringsvoorziening. De voorziening moet zoveel mogelijk 24x7 beschikbaar zijn. De gekozen oplossing hiervoor moet echter niet betekenen dat de doorbelasting aan de deelnemende partijen aanzienlijk hoger is. Er zal een goede kosten/ batenafweging nodig zijn van de verschillende maatregelen voor het afhechten van het risico op niet beschikbaarheid.
- MH: 1 voorziening met 1 contractpartij moet verlichting opleveren bij gemeenten in:
  - contractbeheer (minder contracten met Logius te beheren, het liefst ook minder contracten met leveranciers voor aansluiting Logius voorzieningen)
  - releasemanagement (minder verschillende releases van verschillende voorzieningen nodig)
  - beheer van het aantal aansluitingen
  - minder doorbelasting door de eigen softwareleveranciers in verband met het implementeren en onderhouden van minder koppelingen/ inspanningen te leveren door deze leveranciers
- MH: Voer PIA en beveiligingstoetsen uit op voorziening, koppelvlak en aansluiting.
- MH: Er moet voldoende capaciteit, producten en kennis aanwezig zijn bij Logius om gemeenten en hun leveranciers te begeleiden bij de aansluiting op de routeervoorziening en de mogelijkheden van het nieuwe koppelvlak.
- Onderzoek of de businesscase te maken is voor de leveranciers bij gemeenten om over te gaan op de nieuwe routeringsvoorziening. Bijvoorbeeld: zijn de migratiekosten door leveranciers te dekken uit de baten van het voorkomen van meerdere aansluitingen toekomst plus extra functionaliteit van de routeringsvoorziening ten aanzien van de losse aansluitingen op voorzieningen/ behoud van huidige koppelingen. En: rekenen leveranciers straks minder kosten door aan gemeenten, doordat zij minder koppelingen hoeven te onderhouden voor gemeenten?
- MH (nieuw gebleken vanuit pilot): Stel standaard communicatiemiddelen ter beschikking voor de communicatie naar de eindgebruiker door gemeenten die aansluiten op de routeringsvoorziening. Er moet vertrouwen ontstaan in de nieuwe toepassing en het nieuw getoonde keuzeschermb. Volg hierin zowel in de communicatie, als in de 'look and feel' het huidige DigiD. Dit is inmiddels breed bekend bij de Nederlandse gebruiker.